

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

636

TEHAMA

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2006

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A** na **B**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **manne (4)** kutoka sehemu **B**.
3. Zingatia maelekezo ya kila swali.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Eleza dhana ya simulizi kwa matini na toa mfano mmoja wa matumizi yake katika kufundishia TEHAMA.

Simulizi kwa matini au text-based narrative ni dhana ya kufikisha ujumbe kuelezea tukio au kufundisha dhana fulani kwa kutumia maandishi au matini pekee bila kutumia sauti au picha za moja kwa moja.

Mfano mmoja wa matumizi yake katika TEHAMA ni kuandika hadithi fupi inayoonesha hatua kwa hatua za kutuma barua pepe email ambapo mhusika anaelezea jinsi anavyofanya hatua hizo kwa maandishi.

2. Taja misingi minne ya kisaikolojia inayomsaidia mwalimu kujenga motisha kwa wanafunzi wake.

Msingi wa kwanza ni kuhakikisha mafanikio ambapo mwalimu anapanga kazi zenye changamoto kulingana na uwezo wa mwanafunzi ili aweze kufanikiwa na kujenga hali ya kujiamini.

Msingi wa pili ni kuwa na malengo wazi ambapo mwalimu anapaswa kuweka wazi nini kinatarajiwa kufikiwa ili mwanafunzi aweze kulenga jitihada zake katika kufikia lengo hilo.

Msingi wa tatu ni kutoa mrejesho chanya ambapo mwalimu anapongeza jitihada na mafanikio madogo madogo ya mwanafunzi na siyo tu matokeo ya mwisho.

Msingi wa nne ni kuhimiza uhuru wa kuchagua ambapo mwalimu anampa mwanafunzi nafasi ya kuchagua baadhi ya kazi au miradi yake na hivyo kujenga hisia ya umiliki wa ujifunzaji.

3. Fafanua hatua nne za kuandaa na kutoa onesho mbinu kwa ufanisi darasani.

Hatua ya kwanza ni Maandalizi ya Vifaa na Mazingira ambapo mwalimu anahakikisha vifaa vyote mfano Kompyuta na projekta vinafanya kazi vizuri na kila mwanafunzi ataona onesho hilo kwa uwazi.

Hatua ya pili ni Uoneshaji wa Awali Kamili ambapo mwalimu anaonesha stadi yote au hatua zote haraka haraka kwanza bila maelezo mengi ili kuwapa wanafunzi taswira kamili ya kile kinachokuja.

Hatua ya tatu ni Uoneshaji wa Kina wa Hatua kwa Hatua ambapo mwalimu anarudia onesho hilo kwa hatua polepole akielezea kila kitendo anachokifanya na sababu zake.

Hatua ya nne ni Kuruhusu Mazoezi ya Kuongozwa na Kutoa Mrejesho ambapo mwalimu anawaomba wanafunzi kufanya stadi hiyo mara moja huku akiwa karibu kuwasaidia na kurekebisha makosa yao.

4. Bainisha faida nne za mwanafunzi kujifunza kwa kupitia maktaba ya shule.

Faida ya kwanza ni kupanua maarifa kwa kuwa maktaba hutoa vitabu na rejea mbalimbali ambazo huenda hazipatikani darasani.

Faida ya pili ni kujenga stadi za utafiti kwa kuwa mwanafunzi anajifunza jinsi ya kutafuta taarifa kwa kutumia katalogi na kuainisha vyanzo sahihi vya maarifa.

Faida ya tatu ni kujenga tabia ya kujisomea kwa kuwa mazingira ya maktaba yanamhimiza mwanafunzi kuwa msomaji huru na kuendeleza shauku ya kujifunza nje ya muda wa darasa.

Faida ya nne ni kupata rasilimali za ziada za TEHAMA ambapo maktaba nyingi za kisasa hutoa Kompyuta na Intaneti kwa ajili ya kufanya kazi za shule.

5. Eleza kwa kifupi maana ya ujumbe kwa picha kisha toa mifano miwili ya matumizi yake.

Ujumbe kwa picha au visual communication ni dhana ya kufikisha taarifa ujumbe au dhana kwa kutumia picha michoro chati au alama zingine za kuona badala ya maandishi pekee.

Mfano wa kwanza wa matumizi yake ni Michoro ya Mfumo wa Kompyuta inayoonesha jinsi vifaa mbalimbali vinavyounganishwa na kufanya kazi pamoja.

Mfano wa pili ni Alama za Barabarani au Trafiki zinazoonesha maelekezo au tahadhari kwa madereva.

6. Taja vigezo vinne vinavyomfanya mwalimu kufaragua zana za kufundishia kabla ya kuziitumia.

Kigezo cha kwanza ni Malengo ya Somo ambapo zana inapaswa kuendana na malengo mwalimu anayokusudia kuyafikia mwishoni mwa somo.

Kigezo cha pili ni Ufaafu wa Maudhui ambapo zana inapaswa kuwa na taarifa sahihi na za kisasa na kulingana na muhtasari wa somo la TEHAMA.

Kigezo cha tatu ni Kiwango cha Wanafunzi ambapo zana inapaswa kulingana na umri uzoefu na uwezo wa kiakili wa wanafunzi ili iweze kueleweka.

Kigezo cha nne ni Urahisi wa Matumizi na Upangaji ambapo zana inapaswa kuwa rahisi kutumika na kuwekwa darasani bila kutumia muda mwingi wa maandalizi.

7. Fafanua umuhimu wa upimaji tamati katika somo la TEHAMA.

Upimaji tamati husaidia kupima ufanisi wa jumla wa ujifunzaji wa mwanafunzi na kubainisha ni kwa kiwango gani malengo ya somo yameweza kufikiwa mwishoni mwa kipindi au muhula.

Unatumika kutoa alama za mwisho au gradi kwa mwanafunzi na kufanya uamuzi kuhusu kupandishwa daraja au kumaliza kozi.

Hutoa mrejesho kwa mfumo wa elimu kwa ujumla kuhusu ufanisi wa mitaala na njia za ufundishaji zilizotumika.

8. Ainisha aina tatu za mfumo ya uendesha katika Kompyuta kisha toa mfano mmoja wa kila aina.

Aina ya kwanza ni Mfumo wa Kompyuta ya Kibinafsi au Desktop OS ambao umeundwa kwa matumizi ya mtu mmoja katika Kompyuta ya mezani au mpakato. Mfano ni Windows.

Aina ya pili ni Mfumo wa Kisimamizi wa Mtandao au Network OS ambao unasimamia rasilimali na watumiaji wengi katika mtandao mmoja. Mfano ni Windows Server.

Aina ya tatu ni Mfumo wa Vifaa vya Simu au Mobile OS ambao umeundwa kwa ajili ya simu janja na tablets. Mfano ni Android.

9. Bainisha mambo manne yanayopaswa kuzingatiwa wakati wa kuandika malengo ya somo la TEHAMA.

Jambo la kwanza ni Kupima Utendaji ambapo lengo linapaswa kuwa na kitenzi verb kinachoonesha utendaji unaoweza kupimika mfano kuandika badala ya kujua.

Jambo la pili ni Kueleza kwa Lugha Rahisi ambapo lengo linapaswa kuwa wazi na kueleweka kwa mwalimu na wanafunzi.

Jambo la tatu ni Kulingana na Muda ambapo lengo linapaswa kufikiwa katika muda uliopangwa kwa mfano baada ya dakika 40.

Jambo la nne ni Kutaja Kigezo cha Mafanikio ambapo lengo linapaswa kuonesha kiwango kinachohitajika ili kuonesha uwezo mfano kwa usahihi wa 80%.

10. Eleza kwa kifupi maana ya kitini kisha fafanza umuhimu wake kwa mwalimu.

Kitini au handout ni karatasi zenye muhtasari maelezo ya kina mazoezi au maelekezo zinazotolewa kwa wanafunzi ili ziweze kuwasaidia wakati wa somo au kwa ajili ya marejeo.

Umuhimu wake kwa mwalimu ni kuhakikisha taarifa zote muhimu zinamfikia mwanafunzi kwa usahihi na pia kuokoa muda wa kuandika kwenye ubao.

SEHEMU B (Alama 60)

Jibu maswali manne (4) kutoka sehemu hii.

11. Kwa kutumia mifano chambua faida tatu na hasara mbili za matumizi ya mitandao ya kijamii katika Intaneti.

Faida ya kwanza ni kuongeza ushirikiano wa kielimu ambapo wanafunzi na walimu wanaweza kuunda vikundi vya masomo ili kushirikishana taarifa na kujadiliana mada za TEHAMA. Mfano matumizi ya WhatsApp kwa ajili ya masomo.

Faida ya pili ni kupata taarifa za kisasa ambapo mitandao inaweza kutumika kama chanzo cha habari mpya za kiteknolojia au mabadiliko ya programu. Mfano kufuata kurasa za makampuni ya Kompyuta kwenye Twitter.

Faida ya tatu ni kujenga jamii ya ujifunzaji ambapo wanafunzi wanahisi sehemu ya jamii kubwa ya teknolojia na wanaweza kuomba usaidizi kutoka kwa wataalamu. Mfano kuungana na Reddit kwa ajili ya mada za coding.

Hasara ya kwanza ni kupoteza muda ambapo wanafunzi wanaweza kutumia muda mwingi kwenye mitandao kwa mambo yasiyo ya masomo na hivyo kuathiri utendaji kazi wao darasani.

Hasara ya pili ni kuathiriwa na taarifa potofu au usalama ambapo mitandao inaweza kutumiwa kueneza habari za uongo au kutumika kwa ajili ya utapeli au unyanyasaji mtandaoni.

12. Tathmini umuhimu wa mawasiliano ya kisasa katika kuendeleza taaluma na kukuza ufahamu wa wanafunzi katika ufundishaji na ujifunzaji (Toa hoja tano).

Hoja ya kwanza ni kupata rasilimali za kielimu za kimataifa ambapo mwalimu na wanafunzi wanaweza kupata vitabu makala au kozi za mtandaoni kutoka ulimwenguni kote.

Hoja ya pili ni kuongeza kasi ya ufundishaji na ujifunzaji kwa kuwa mwalimu anaweza kutuma kazi na kupokea majibu ya wanafunzi kwa haraka kwa njia ya barua pepe au Google Classroom.

Hoja ya tatu ni kuwezesha ujifunzaji usio na mipaka ambapo wanafunzi wanaweza kujifunza wakati wowote na mahali popote kutokana na upatikanaji wa taarifa na masomo kwenye simu au Kompyuta.

Hoja ya nne ni kukuza ushirikiano na mjadala ambapo zana kama video conferencing huwezesha mjadala kati ya wanafunzi na hata wataalamu kutoka maeneo tofauti.

Hoja ya tano ni kuandaa wanafunzi kwa soko la ajira ambapo kufundishwa kwa kutumia mawasiliano ya kisasa huwapa wanafunzi stadi za kiteknolojia zinazohitajika katika ulimwengu wa kazi.

13. Kwa kutumia hoja tano fafania umuhimu wa mwalimu kuzijaribu zana za kufundishia kabla ya kuziitumia darasani.

Umuhimu wa kwanza ni kuhakikisha zana inafanya kazi ipasavyo kwa kuwa vifaa vya TEHAMA vinaweza kuharibika bila taarifa na kujaribu kunaokoa muda na kuepuka aibu darasani.

Umuhimu wa pili ni kutambua muda unaohitajika kwa zana husika ili mwalimu aweze kupanga muda wake wa somo kwa usahihi na asiachwe na somo katikati.

Umuhimu wa tatu ni kujenga uzoefu na kujiamini kwa kuwa mwalimu anajifunza jinsi ya kutumia zana vizuri na kwa ufasaha jambo linalomfanya awe na ujasiri anapofundisha.

Umuhimu wa nne ni kutambua changamoto zinazoweza kutokea ili mwalimu aweze kuandaa mbinu mbadala au majibu ya maswali yoyote ambayo yanaweza kutokea kutokana na matumizi ya zana hiyo.

Umuhimu wa tano ni kurekebisha maelekezo ili mwalimu aweze kuandaa maelekezo sahihi yanayolingana na zana husika kwani maelekezo ya vitabu yanaweza kuwa tofauti na zana iliyopo.

14. Eleza umuhimu wa vyombo vya mawasiliano ya kisasa katika kukuza maendeleo ya nchi kiuchumi kisiasa na kijamii.

Katika upande wa uchumi vyombo hivi huwezesha biashara za mtandaoni au e-commerce na malipo ya kidijitali hivyo kurahisisha na kuharakisha biashara na kuongeza tija.

Katika upande wa siasa vyombo hivi huongeza uwazi na uwajibikaji kwa kuwa wananchi wanapata taarifa za serikali kwa haraka na wanaweza kushiriki katika mjadala wa kisiasa.

Katika upande wa kijamii vyombo hivi huwezesha upatikanaji wa huduma za msingi kama vile elimu na afya kwa watu wanaoishi vijijini kupitia elimu ya mbali na telemedicine.

Pia huongeza nafasi za ajira kwa kuibuka kwa sekta mpya za kiteknolojia na hukuza uvumbuzi katika nyanja mbalimbali za maisha.

Vyombo hivi huwezesha mawasiliano ya kijamii na tamaduni kwa haraka na kuunganisha watu kutoka sehemu mbalimbali za nchi.

15. Fafanua mambo matano yanayoweza kumtoketea binadamu na kusababisha kuhitaji msaada wa ushauri nasaha.

Jambo la kwanza ni matumizi mabaya ya teknolojia au digital addiction ambapo mtu anatumia Kompyuta au simu kupita kiasi kiasi cha kuathiri utendaji wake wa kila siku.

Jambo la pili ni unyanyasaji wa kimtandao au cyberbullying ambapo mtu anatumia au kuwekewa taarifa za udanganyifu mtandaoni na kuathiri hali yake ya kisaikolojia.

Jambo la tatu ni kushindwa kukabiliana na mabadiliko ya teknolojia ambapo mtu anahisi hawezi kujifunza programu mpya au vifaa vipya na hivyo kujiona ameachwa nyuma.

Jambo la nne ni hofu ya kupoteza ajira kwa kuwa teknolojia inabadilisha masoko ya ajira na hivyo kuwafanya wafanyakazi wengi kuwa na wasiwasi wa nafasi zao.

Jambo la tano ni matatizo ya usalama wa taarifa ambapo mtu anahisi taarifa zake za kibinafsi zimeibiwa au ziko hatarini mtandaoni na hivyo kuwa na hofu.

16. Eleza kanuni tano za kuzingatia wakati wa kutunga jaribio au mtihani unaohusisha maswali ya kuoanisha katika somo la TEHAMA.

Kanuni ya kwanza ni kuepuka mifumo dhahiri ya majibu ambapo majibu yanapaswa kupangwa kwa mlolongo usiotabirika kwa mfano kwa mpangilio wa alfabeti ili kuzuia mwanafunzi kubahatisha.

Kanuni ya pili ni kuhakikisha orodha moja ina vitu vya aina moja ambapo orodha ya kwanza maswali inapaswa kuwa na vitu vinavyofanana na orodha ya pili majibu iwe na vitu vinavyofanana.

Kanuni ya tatu ni kutoa maelekezo wazi ambapo mwanafunzi anapaswa kujua wazi ni jibu gani linaoanishwa na swali gani na kama jibu linaweza kutumika zaidi ya mara moja.

Kanuni ya nne ni kutumia idadi isiyolingana ambapo orodha ya majibu inapaswa kuwa na majibu mengi kuliko orodha ya maswali ili kuongeza changamoto na kupunguza uwezekano wa kubahatisha.

Kanuni ya tano ni kufupisha orodha ambapo idadi ya maswali haipaswi kuzidi sana mfano 10 hadi 15 ili kuzuia mwanafunzi asichanganyikiwe na kupoteza muda mwingi.

17. Fafanua faida tano za kufaragua na kutengeneza zana za kufundishia na kujifunzia somo la TEHAMA.

Faida ya kwanza ni kupunguza gharama za ufundishaji kwa kuwa mwalimu anatumia vifaa vya bei nafuu au vilivyopo katika mazingira yake kutengeneza zana.

Faida ya pili ni kuongeza uhalisia wa somo kwa kuwa zana zinazotengenezwa zinaweza kufanana na vifaa halisi vya Kompyuta au mazingira ya kazi ya TEHAMA ya eneo husika.

Faida ya tatu ni kuwa na udhibiti wa maudhui kwa kuwa mwalimu anajua nini anataka kufundisha na anatengeneza zana itakayokidhi mahitaji yake moja kwa moja.

Faida ya nne ni kuchochea ubunifu wa wanafunzi kwa kuwa wanafunzi wanahimizwa kushiriki katika mchakato wa kutengeneza zana na hivyo kujifunza kwa kufanya.

Faida ya tano ni kurahisisha uelewa wa dhana ngumu kwa kuwa zana zilizotengenezwa kwa mikono zinaweza kurahisisha dhana za kiufundi kwa kuonesha kwa mfumo wa 3D au mifano hai.

18. Eleza mambo matano yanayobainisha umuhimu wa matumizi ya Kompyuta kama chombo cha mawasiliano katika jamii.

Jambo la kwanza ni kuharakisha mawasiliano kwa kuwa Kompyuta huwezesha barua pepe mitandao ya kijamii na video conferencing ambazo hufanya mawasiliano kufanyika kwa sekunde chache.

Jambo la pili ni kuongeza upatikanaji wa habari kwa kuwa Kompyuta iliyounganishwa na Intaneti huwezesha mtu yeyote kupata habari za dunia nzima bila mipaka.

Jambo la tatu ni kuwezesha shughuli za kibiashara kwa kuwa Kompyuta hutumika kuwasiliana na wateja na kufanya miamala ya kibenki bila ya kufika benki au duka.

Jambo la nne ni kuhifadhi kumbukumbu kwa kuwa Kompyuta huwezesha taarifa na mawasiliano ya muda mrefu kutunzwa kwa njia ya kidijitali na kupatikana kwa urahisi baadaye.

Jambo la tano ni kuunganisha jamii kwa kuwa Kompyuta huwezesha watu walio mbali familia na marafiki kuwasiliana na kudumisha mahusiano yao